

PROFESOR JAN ZABŁOCKI I ‘NOCTES VARSOVIAE’

„Czy Pan/Pani tu jeszcze pracuje?” – takie pytanie usłyszał prawie każdy uczeń Profesora Jana Zabłockiego. Prawie każdy natychmiast wpadał też w popłoch i tracił resztki rezonu, zastanawiając się, czy właśnie dostał wypowiedzenie, by dopiero po chwili zorientować się, że Profesor żartuje. Jan Zabłocki to człowiek o ogromnym poczuciu humoru, z którym początkowo faktycznie trudno jest się oswoić. Jest też w pełnym tego słowa znaczeniu Mistrzem, który otacza uczniów opieką, poświęca im uwagę, kiedy tego potrzebują, motywuje, inspirowe, docieka, wdaje się w dyskusje i nie pozwala się poddać. Siedemdziesiąte urodziny Profesora to doskonała okazja, by za to wszystko podziękować. Zaprezentowane w tym zeszycie prace są wyrazem wdzięczności, a także podziwu dla ogromnej cierpliwości i życzliwości Jubilata. Impuls do podjęcia omawianej w nich problematyki często pochodził od Mistrza: czasem był to podsunięty celowo pomysł, czasem – jakaś mniej uchwytna iskierka, która pojawiła się w rozmowie i rozpałała ciekawość, każąc dane zagadnienie drążyć i zgłębiać.

Jan Zabłocki urodził się 20 października 1944 roku w Żarnówce koło Makowa Podhalańskiego, gdzie ukończył szkołę podstawową. Następnie uczył się w szkole średniej w Wadowicach. W 1968 roku podjął studia na Wydziale Prawa Kanonicznego Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. Po egzaminie z prawa rzymskiego Profesor Henryk Kupiszewski zaprosił go na seminarium, co z czasem zaowocowało pracą magisterską na temat *Actio de pauperie*. Studia ukończył w 1972 roku i w tym samym roku został na macierzystym wydziale zatrudniony jako asystent Katedry Prawa Rzymskiego. Pod kierunkiem Profesora Kupiszewskiego napisał pracę doktorską zatytułowaną *Użyczenie w klasycznym prawie rzymskim*. Obrona zakończyła się nadaniem mu stopnia doktora w 1980 roku. Został wtedy zatrudniony jako adiunkt w tej samej katedrze. W 1990 uzyskał stopień doktora

habilitowanego na podstawie monografii *Kompetencje 'patres familias' i zgrupowań ludowych w sprawach rodziny w świetle 'Noctes Atticae' Aulusa Gelliusa* i dorobku naukowego. Monografia ta została wyróżniona w prestiżowym konkursie międzynarodowym II Premio Romanistico Internazionale Gérard Boulvert w 1993 roku. Od 1994 roku Profesor Zabłocki był zatrudniony na stanowisku profesora nadzwyczajnego. Został też Kierownikiem Katedry Prawa Rzymskiego. W 1999 roku uzyskał tytuł naukowy profesora na podstawie monografii *Rozważania o procesie rzymskim w 'Noctes Atticae' Aulusa Gelliusa* i otrzymał stanowisko profesora zwyczajnego. W tymże roku został odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi.

Profesor czynnie uczestniczył w tworzeniu Wydziału Prawa na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego, który zastąpił Akademię Teologii Katolickiej w 1999 roku. W latach 2000-2002 pełnił funkcję Prodziekana. Był senatorem UKSW przez dwie kadencje.

Ogromnym sukcesem Jana Zabłockiego było założenie w 2001 roku czasopisma „Zeszyty Prawnicze”, którego jest Redaktorem Naczelnym. Czasopismo to – wydawane od czternastu lat – zdobyło renomę, o czym świadczy 7 punktów przyznanych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, a także uzyskanie Index Copernicus. Profesor doprowadził też do powołania serii wydawniczej *Arcana Iurisprudentiae*, która otrzymała wyróżnienie Stowarzyszenia Wydawców Katolickich FENIKS w 2013 roku, i jest Przewodniczącym jej Rady Naukowej.

Profesor Zabłocki jest obecnie Wiceprzewodniczącym Komitetu Nauk o Kulturze Antycznej PAN, członkiem Sekcji Praw Antycznych. Należy do rad naukowych i programowych wielu czasopism: „Prawa Kanoniczne”, „Ius matrimoniale”, „Miscellanea Historico-Iuridica”, „Kwartalnika Prawa Publicznego”, „Ius Antiquum”. Należy do *Consociatio Internationalis Studio Iuris Canonici Promovendo*.

Jan Zabłocki wypromował pięciu doktorów: Sławomira Godka, Annę Tarwacką, Renatę Kamińską, Elżbietę Loskę i Piotra Kołodkę. Dwoje pierwszych uzyskało już także *veniam legendi*. Profesor był też recenzentem w licznych przewodach doktorskich i habilitacyjnych oraz w postępowaniach profesorskich.

Jako dydaktyk Profesor Zabłocki prowadził zajęcia kursowe, wykłady monograficzne i seminaria obejmujące niezwykle szeroki zakres tematyki. Wykładał na Wydziale Prawa Kanonicznego ATK, Wydziale Prawa i Administracji UKSW, Wydziale Prawa i Administracji UW Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku oraz WPiA Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, a także gościnnie w ośrodkach zagranicznych, m.in. w Neapolu, Cassino, Padwie, Mediolanie, Xiamen.

Organizował i współorganizował liczne konferencje naukowe o zasięgu krajowym i międzynarodowym, jak choćby niedawne Ogólnopolskie Sympozjum Romanistów *Rzymskie wzory współczesnych rozwiązań prawnych* w Suchoj Beskidzkiej, 1-4 maja 2013 r., czy nieco wcześniejszy XXIII Zjazd Historyków Państwa i Prawa *Prawo na przelomie epok*, Zegrze, 17-19 września 2010 r. albo Convegno internazionale *Diritto romano privato e diritto romano pubblico: teoria e pratica*, Xiamen, 23-27 października 2010 r. Utrzymuje szerokie kontakty naukowe. Dzięki jego staraniom wykłady gościnne na WPiA UKSW wygłaszali profesorowie z Włoch, Chin czy Francji. Wielokrotnie otrzymywał granty na swoje badania, a także jako koordynator projektów swoich uczniów.

Zainteresowania naukowe Jubilata koncentrują się wokół prawa rzymskiego, kanonicznego i cywilnego. Jest pionierem badań nad rzymskim prawem publicznym w Polsce. Dzięki jego staraniom stało się ono obowiązkowym przedmiotem dla pierwszego roku studiów na kierunku Administracja WPiA UKSW. Profesor jest autorem podręcznika *Publiczne prawo rzymskie*, był także kierownikiem grantu *Urzędy w starożytnym Rzymie okresu republiki i pryncypatu*. Ten kierunek badań, zaszczerpiony również niektórym spośród uczniów Profesora Zabłockiego, daje bardzo ciekawe perspektywy i nadzieje na osiągnięcie interesujących wyników.

Jubilat chętnie podejmuje zagadnienia z zakresu prawa małżeńskiego. Pisał o małżeństwie konkordatowym, zgodzie małżeńskiej, *consortium vitae*. Zajmował się także pozycją *nasciturusa* w prawie polskim oraz kodyfikacją prawa cywilnego w Polsce.

W dorobku Profesora nie można pominąć sporządzonego wraz z żoną prof. dr hab. Marią Zabłocką przekładu i komentarza do Usta-

wy XII Tablic, dzieła, które stanowi podstawowe odniesienia dla badaczy prawa rzymskiego i dziedzin pokrewnych, studentów i pasjonatów antyku. Niedawno ukazało się trzecie wydanie tej cenionej pozycji.

Niekwestionowane pierwsze miejsce w badaniach Jubilata zajmuje jednak niepodzielnie Aulus Gellius i jego *Noce attyckie*. Ich wieloletni dialog (bo tak to trzeba określić: oni naprawdę ze sobą rozmawiają!) wciąż wydaje nowe owoce. Odniesienia do dzieła Gelliusa pojawiły się już w rozprawie doktorskiej na temat użyczenia, a następnie stały się podstawą pracy habilitacyjnej, profesorskiej oraz licznych artykułów i wystąpień konferencyjnych. Profesor Zabłocki twierdzi, że w *Nocach attyckich* można znaleźć wszystko. W przypadku każdego zaproponowanego przez organizatorów tematu konferencji jest w stanie przypomnieć sobie odpowiedni rozdział: prawo w poezji? – proszę bardzo!; kradzież? – oczywiście!; tajemnica? – jak najbardziej! Romaniści zwykle traktują dzieło Gelliusa jako źródło posiłkowe, natomiast uczynienie z niego podstawy badawczej często dawało nieoczekiwane wyniki, ponieważ wymagało globalnego spojrzenia na tekst, a nie brania pod uwagę tylko jego wybranych fragmentów. Na przykład analiza kompetencji *patres familias* i zgromadzeń ludowych w sprawach rodziny pozwoliła przede wszystkim zbadać publicznoprawne aspekty władzy zwierzchniej w rzymskiej rodzinie, pokazać jej społeczne i polityczne znaczenie. Szczegółowe wnioski na temat testamentów kobiet, adrogacji czy *sacrorum detestatio*, zdobyły uznanie międzynarodowe, a traktujące na ten temat artykuły są ciągle cytowane przez badaczy.

Czy Gellius byłby zadowolony z takiego czytelnika? We wstępie do *Nocy attyckich* usprawiedliwiał chaotyczny charakter swojego dzieła. Podał, że notował to, co go zainteresowało, przykuło jego uwagę. Dodawał, że najbliżsi są mu tacy, którzy, tak jak on sam, nie szczędzą czasu na lekturę i że jego notatki mają stanowić bodziec do dalszych dociekań. Jubilat to chyba zatem idealny odbiorca.

Profesor wielokrotnie stwierdzał, że kwestie prawne nie miały dla Gelliusa charakteru pierwszoplanowego. Nacisk w jego dziele położony jest raczej na kwestie językowe, czasem także filozoficzne. To pozwala jednak badać prawo z innej perspektywy, na przykład właśnie

przez pryzmat filozofii. Dodatkowo jeszcze antykwaryczna pasja Gelliusa spowodowała, że często notował on dosłownie fragmenty tekstów dla nas całkowicie zaginionych: dzieł jurystów, korespondencji czy też aktów prawnych. Profesor potrafi z tego potencjału korzystać. Dialog przez wieki przynosi więc owoce.

Anna Tarwacka *

* Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.